

strategic planning impact on enterprise financial activity indices have found out that systematic strategic planning usage enables to improve the results of this activity.

Nowadays the strategic planning is being perceived as effective enterprise management condition and, thus, in wide extent, it represents the planning for enterprise growing and development as well as the innovative planning.

The strategic planning results are being considered as promising objectives and strategies being reflected in enterprise strategic plans and programs.

Відкрита система підприємства, як його нова якість в ринкових умовах, та пряма залежність від взаємодії попиту та пропозиції обумовлюють необхідність створення системи планування і управління підприємством, здатної швидко і ефективно реагувати на ринкові потреби.

Key words: *strategic planning, management concept, innovative planning.*

УДК: 631.115.8

Колокольчикова І.В. ,

к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

КОНЦЕПЦІЯ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ КООПЕРАТИВНИХ ФОРМУВАНЬ

Анотація: *Розкриті основні підходи до концепції життєвого циклу кооперативних формувань. Визначено основні етапи життєвого циклу. Встановлено вплив кожного з етапів на ефективність розвитку обслуговуючої кооперації. Проаналізовано причини повільного розвитку кооперативного руху в Україні. Запропоновано додати до етапів життєвого циклу роботи кооперативу ще одну складову. Обґрунтована необхідність додавання цього етапу.*

Ключові слова: *ринок, конкуренція, кооператив, життєвий цикл товару, етапи життєвого циклу підприємства*

Постановка проблеми. Колективні дії завжди є досить складними в плані організації, координації та реалізації. Розвиток кожної такої організації супроводжується послідовним етапом дій, які пов'язані з відповідними особливостями та закономірностями. В сільськогосподарському секторі при формуванні та функціонуванні обслуговуючих кооперативів важливим є правильне планування та врахування відповідних теорій колективних дій на кожному з етапів становлення та розвитку цих структур. Розуміння цій послідовності та правильна організація дій і є запорукою ефективного розвитку та поширення сільськогосподарської обслуговуючої кооперації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В даній статті розглядається декілька економічних категорій. Це сільськогосподарська обслуговуюча кооперація, менеджмент та маркетинг . Всі ці категорії охоплюють одне з найважливіших питань – це життєвий цикл. Є життєвий цикл організації, є життєвий цикл продукту. Для кооперативних формувань ці два поняття об'єднуються в одне, бо обслуговуючий кооператив це є організація, і, одночасно, це специфічна послуга, яку формують члени – учасники кооперації. Тому, дослідженням поняття та змісту життєвого циклу товару займалися такі вчені як Ф.Котлер, як Гаркавенко С.С., Вовчак А.В., Павленко А.Ф., Герасимчук В.Г. та інші. Цей напрям підхопили і інші вітчизняні вчені. Загальні відомості про міжнародний досвід розвитку сільськогосподарської кооперації та життєвий цикл розвитку організації зустрічається в роботах наступних науковців: В.Зіновчука, М.Маліка, О.Могільного, П.Саблука, В. Валентинова, Бабаєв В.Ю., Могильний О.М., Ушкаренко Ю.В. та ін. Однак визначення того етапи, якій найбільше впливає на швидкість та якість розвитку кооперативного руху ще встановлено не було.

Цілі статті: Аналіз етапів життєвого циклу кооперативних формувань. Встановлення важливості кожного з етапів життєвого циклу та можливість його удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Про концепцію кооперативного життєвого циклу в науковому світі говориться вже давно. Перші розробки та науково – методологічні підходи до цього процесу були відмічені в США ще на початку 19ст [7]. Так як обслуговуюча кооперація є результатом становлення та розвитку ринкових відносин та вимушеною поглибленою спеціалізацією деяких функцій підприємств (а саме планування нової продукції, організація збуту та маркетингових комунікації, логістика тощо) західні науковці підходили до дослідження закономірностей розвитку життєвого циклу кооперативних організацій ще давно.

Взагалі визначення поняття життєвого циклу було висунуто Левейм у 1983. За період з 1983 по 1990р.р. питаннями побудови та визначення особливостей життєвого циклу займалися наступні науковці та вчені: Норс (1922р.; 1942р.), Хелмбергер (1964р.) та інші. Кожний з них визначав найбільш важливі етапи та заходи, які потрібно проводити на цих етапах [1, с.67].

Найбільш обґрунтованою є модель життєвого циклу, яка заснована на співпраці. Її розробником є Кук (1995) і ділиться вона на п'ять етапів [6] : народження, ранній розвиток, зростання та консолідація, проблеми, реорганізацій.

На етапі народження підкреслюється важливість вирішення представниками середнього та малого бізнесу питань переваг в цінах та відстоювання конкурентних переваг на ринку. На етапі раннього розвитку кооперативних формувань приділяється увага та підкреслюється важливість формування та створення економічного балансу виробництва та збуту.

Почавши функціонувати на етапі зростання і консолідації ці формування повинні вже подолати негативний вплив ринкових механізмів. Однак в цьому етапі підкреслюються інші важливі моменти: контроль та вплив на організацію маркетингової діяльності та лобіювання інтересів членів – учасників кооперації; формування фондів та довгострокових перспектив розвитку.

Наступним етапом Кук виділяє вирішення проблемних питань. Більша частина таких питань стосується стратегічних напрямів. Результат вирішення питань – це перехід на іншу стадію життєвого циклу = реорганізацію. В цьому етапі пропонується три напрями вирішення проблем:

1. Вихід члена – учасника з кооперативу або злиття неефективних кооперативів.

2. Продовження роботи з пошуком альтернативних рішень та отримання спільної вигоди. Частіше розглядається або залучення зовнішніх інвесторів та асоційованих членів або пропорційне розподілення фінансових витрат на заплановані реорганізаційні напрями.

3. Перехід від кооперативної форми господарювання на нові рівні: кооперація кооперативів або інші приватні структури.

Базові етапи життєвого циклу кооперативних формувань, які розкрив Кук у своїх роботах підтримує більшість науковців. Деякі з них доводять, що цих етапів може бути від 3 до 10. Все залежить від того який це кооператив, його масштаби та чим він займається.

Аналізом етапів життєвого циклу кооперативних формувань за Куком продовжують займатись такі вчені та науковці як Харт (1997р.), Ройер та Хінд (1999р.). Так, наприклад, Хінд стверджує, що зміни у суспільних цілях кооперативних формувань відбуваються під впливом часу. «Мета порівняння між основними зацікавленими групами зменшується в міру кооперативу прогресує через спільні цикл життя ...»[6].

З сучасних українських науковців проблеми кооперації цікавили і В.Валентинова, який у 2007р. вважав, що кооперативний життєвий цикл не можна віднести до одного періоду часу, це безкінечний в часі процес.

Нарешті, Ортманн і Король (2007р.) пропонували майбутню кооперативну бізнес-модель де підкреслювали окремим етапом схильність до інституційних інновацій.

Українська кооперація на сьогодні має хаотичний характер розвитку. Більшість із діючих кооперативних формувань пройшли багато перешкод в функціонуванні і вже не можуть чітко виділити етапи становлення та розвитку. Більшість ініціативних груп по створенню кооперативів починало з мінімум інформації та за відсутність власного досвіду та можливості його десь побачити та повчитись [2,с.115].

Якщо розглядати послуги обслуговуючих кооперативів як товар, то тут треба відмітити, що товар має також свій життєвий цикл, однак в ньому є дуже важливий етап – «етап розробки товару - новинки». На наш погляд цей етап дуже важливий для сприяння формування та розвитку кооперативів. Для кооперативного життєвого циклу його можна назвати «зародження та формування ініціативи», і його основним завданням повинно стати: збір та

отримання якісно сформованої та систематизованої інформації, надання першочергових знань та навичок майбутнім членам ініціативної групи, ознайомлення з досвідом роботи існуючих кооперативів як в Україні так і за кордоном.

Висновки. Однак розглядаючи динаміку розвитку української кооперації, починаючи з 1997р. видно, що цей процес йде повільно. В більшості випадків бурхливі підйоми в кількості цих формувань обумовлені розробкою та початком реалізації державних програм підтримки та розвитку. Початкові гроші вкладались в кооперативи, які потім мали назву «псевдо кооперативи». Проблемою аналізу є і те, що в Україні, на відміну від США, ще так і не зроблені шляхи щодо формування відповідної статистичної звітності, яка б дала практично реальну картину про кількість обслуговуючих кооперативів, їх напрями та обсяги діяльності. Все це в сукупності дуже ускладнює аналіз цього процесу та не дає можливість від слідкувати який з етапів життєвого циклу розвитку кооперативних формувань треба удосконалювати або розглядати по іншому.

Список літератури:

1. Васильєва М.А. Анализ жизненного цикла организаций потребительской кооперации /М.А. Васильєва/ Российское предпринимательство. — 2008. — № 11 Вып. 2 (123). — с. 67-70.

2. Уколова Л.В. Виды кооперативов. Кооперативы – современной России. / Л.В. Уколова /Учеб. пос. 2-е изд. Перераб. и доп. – Белгород: изд-во Белгородского университета потреб. кооперации. «Кооперативное образование» - 2007- 184с.

3.Корягіна С.В. Маркетингові стратегії у життєдіяльності підприємства /С.В. Корягіна /Торгівля, комерція, підприємництво: Зб. наук. пр. Львівської комерційної академії. - Львів: ЛКА, 2003.-С.185-190.

4.Куденко Н.В. Маркетингові стратегії фірми /Н.В. Куденко/ Монографія. - КНЕУ, 2002. - 245 с.

5.Шершньова З.Є., Оборська С.В. Стратегічне управління: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 1999. - 384 с.

6. A COOPERATIVE LIFE CYCLE FRAMEWORK / Michael L. Cook Molly J. Burress1 Draft// Authors are at University of Missouri, Columbia, MO, 65211, USA, cookml@missouri.edu, burressm@missouri.edu June 11, 2009.

7. United States. Department of Agriculture. FARM MARKETING, SUPPLY AND SERVICE..COOPERATIVE HISTORICAL STATISTICS\\ U.S. Department of Agriculture. Rural Business-Cooperative Service. www.rurdev.usda.gov.

***Annotation:** Multiple, often conflicting, theories regarding success and failure of collective action exist. We suggest a life cycle framework of patron-owned collective action in the agricultural sector as a systematic method of deciding when to selectively apply relevant theories of collective action. A dynamic framework appears to better inform the cooperative degeneration hypothesis and suggest actions cooperative leaders may take to avoid checkmate. Of the five phases the framework outlines, we choose to focus on phase three: growth, glory and heterogeneity.*

The paper considers the life cycle of the cooperative. There is an explanation of all the stages, what you should pay attention. The most interesting is the last stage of the life cycle - reorganization that can be resolved in the following ways.

The first line - output member - members of the cooperative or merger of inefficient cooperatives. The second - the continuation of the search for alternative solutions and obtain mutual benefit. Often seen or attract foreign investors and associate members or proportional distribution of financial costs for the planned reorganization directions. The third area - the transition from cooperative forms of management to new levels: cooperation cooperatives and other private entities.

The analysis of scientific research areas - research cooperation. Most members puts focus on the development and improvement of one stage of the life cycle of the cooperative. However, if we consider service service cooperatives as a commodity, it should be noted here that the product also has a life cycle, but it is a very important stage - the "stage of product development - new."

We believe this step is very important to promote the formation and development of cooperatives. For the cooperative life cycle can be described as "the origin and formation of the initiative," and his main concern should be: a collection and quality formed and structured information, providing immediate knowledge and skills of prospective members of the initiative group, exploring the experience of existing cooperatives both in Ukraine and abroad